

Årsberetning 2004 for Pensjonsordningen for apoteketaten

1. Styrets beretning

Generelt

Pensjonsordningen for apoteketaten er en lovfestet tjenstepensjonsordning for apotekere og ansatte i apotekene. Ordningen er opprettet i medhold av lov av 26. juni 1953 nr 11. Departementet har utarbeidet administrasjonsinstruks for Pensjonsordningen med bestemmelser om administrering av ordningen herunder rammer for plassering av fondsmidlene.

Pensjonsordningen har ingen ansatte og administreres av Statens Pensjonskasse (SPK), Oslo. Styret består av 5 medlemmer hvorav 1 er kvinne. I 2004 ble styret ledet av administrerende direktør i SPK, Gisèle Marchand. Styret i Pensjonsordningen har i 2004 hatt 6 styremøter og behandlet 47 saker.

Årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift. Pensjonsordningen har per 31.12.2004 foretatt forsikringsmessige avsetninger i samsvar med lov av 26. juni 1953 nr 11.

Ved utgangen av 2004 var ansatte ved 536 apotek medlemmer i pensjonsordningen. Dette er en økning på 15 apotek i forhold til 2003. Det var i alt 5 882 aktive medlemmer og 2 877 løpende pensjonsforhold. Det er i 2004 innbetalt i alt 222,7 millioner kroner i premier og utbetalt 126,4 millioner kroner i pensjoner.

Pensjonsordningen driver ikke virksomhet som påvirker det ytre miljø.

Finansiell risiko

Styret har vedtatt en investeringsstrategi med klare rammer for hvilken risiko som skal kunne tas og hvilke investeringer som skal kunne foretas. Strategien innebærer at kapitalen plasseres ut fra et langsiktig perspektiv og med moderat risiko. Aksjeandelen per 31.12.2004 var 17 % målt i forhold til den totale forvaltningskapitalen. Investeringsstrategien og fullmaktsstrukturen gir etter styrets vurdering god kontroll med forvaltningen av ordningens midler. Basert på forventninger om økning i rentenivået valgte Pensjonsordningen i 2004 å ha en lav durasjon (kort gjenværende løpetid) i rentepapirene som inngår i omløpsporteføljen. Lav durasjon reduserer kursrisikoen knyttet til disse rentepapirene. Styret har foreslått for Moderniseringsdepartementet og fått aksept for at pensjonsordningen kan investere i eiendom. Investeringer i eiendom forventes over tid å gi en jevn avkastning og bedre avkastning enn investering i rentepapirer.

Forsikringsrisiko

Risikostyringen på investeringssiden og risikostyringen knyttet til de forsikringstekniske avsetningene ses i sammenheng. De forsikringstekniske avsetningene er forpliktelser med lang tidshorisont og generelt bør investeringer i rentepapirer som inngår i omløpsporteføljen ha lang durasjon (lang gjenværende løpetid). Pensjonsordningen valgte likevel i 2004 å ha kort durasjon, jf. omtale under Finansiell risiko over.

Det faktiske uttak av avtalefestet pensjon (AFP) og bruk av uførepensjon har de senere år vært høyere enn det som er lagt til grunn i de forsikringsmessige avsetningene for aktive medlemmer. De reelle uttak av AFP og uførepensjon framover vurderes fortløpende. Dersom trenden med høyere uttak fortsetter, vil det vurderes å endre de forsikringsmessige avsetningene for aktive

medlemmer. En økning av disse vil kunne medføre betydelig oppjustering av passivasiden (langsiktig gjeld) og dermed en svekkelse av økonomien i ordningen.

Fra 01.04.2003 ble premiesatsen økt til 15 % av pensjonsgrunnlaget. Premiesatsen på 15 % ble videreført i 2004. Premien fordeles mellom arbeidstakere og arbeidsgivere slik at arbeidstakerne betaler en premie på 3 % av pensjonsgrunnlaget mens arbeidsgiverne betaler en premie på 12 % av pensjonsgrunnlaget.

Resultat

Årets resultat viser et overskudd på 5 millioner kroner. Overskuddet kan særlig relateres til positiv avkastning på investeringer i norske og utenlandske aksjer og aksjefond. Avkastningen på norske rentepapirer er også positiv, men lavt rentenivå gjennom hele 2004 har medført at avkastningen ble svakere enn budsjettet. Beslutningen om at det ikke skulle foretas regulering av bruttopensjonen for løpende pensjoner i 2002, og økningen av premiesatsen med 2,6 % poeng til 15 % i 2003 har også bidratt til det positive resultatet. Netto resultat knyttet til finansielle eiendeler er positivt med 211 millioner kroner inkludert endring i urealiserte gevinster og tap. Det er bokført en netto økning i pensjonsforpliktelsene i 2004 på totalt 194,7 millioner kroner. Pensjonene ble i 2004 regulert med 2,8 %.

Årets overskudd på 5 millioner kroner avsettes til garantifond.

Økonomisk stilling

Pensjonsordningen har per 31.12.2004 en forvaltningskapital på 3 534 millioner kroner hvorav ca. 71 % er plassert i obligasjoner, 17 % i aksjer og aksjefond, 5 % i utlån og 6 % i bankinnskudd. Finansielle omløpsmidler utgjør ca. 80 % av forvaltningskapitalen.

Det er ikke lovpålagte krav til egenkapital for Pensjonsordningen for apoteketaten. Styret mener imidlertid at det er hensiktsmessig for pensjonsordningen å bygge opp et garantifond etter lignende regler som gjelder for private pensjonskasser. Per 31.12.2004 er det satt av 83,8 millioner kroner til garantifond. Dette er i henhold til kravene som gjelder for private pensjonskasser. Per 31.12.2004 er det også satt av 118,8 millioner kroner til premiefond, en økning på 38,9 millioner kroner fra 2003. Premiefondet tilsvarer ordningens overdekning og representerer premier utover det som er nødvendig for å dekke pensjonsordningens forpliktelser. Styret viser til de forsikringsmessige avsetninger der det er foretatt en avsetning på 286 millioner kroner til fremtidig uttak av AFP. Dette er en avsetning som det ikke er krav om for øvrige pensjonsordninger som er underlagt Forsikringsvirksomhetsloven. Styret har imidlertid valgt å foreta en slik avsetning fordi AFP er regulert i loven om Pensjonsordning for apoteketaten og uttak av AFP belastes ordningen i sin helhet. I tillegg er urealiserte kursgevinster på 56 millioner kroner i verdipapirporteføljen i 2004 avsatt til kursreguleringsfond per 31.12.2004. Kursreguleringsfondet er en buffer mot eventuelle fremtidige kursfall.

Moderniseringsdepartementet har den 24. februar 2005 sendt ut på høring et forslag om blant annet å fastsette maksimalt pensjonsgrunnlag for pensjonsordningen til 12 ganger grunnbeløpet i folketrygden (G). En slik endring er i utgangspunktet en del av arbeidet med å tilpasse ordningens regelverk til bestemmelsene i de andre offentlige pensjonsordningene i Norge. En eventuell pensjonsplanendring til 12 G vil medføre økte økonomiske forpliktelser for pensjonsordningen. En forutsetning for å gjennomføre en forhøyelse av maksimalt pensjonsgrunnlag er at pensjonsordningens økonomiske stilling tillater dette.

Overføringsavtalen har bestemmelser knyttet til reguleringen av pensjonene som utbetales fra de pensjonsordningene som er med i avtalen. Av hensyn til økonomien i Pensjonsordningen for apoteketaten bestemte ordningens styre å ikke regulere bruttopensjonen for løpende pensjoner i 2002. Som en konsekvens av dette ble overføringsavtalen med Pensjonsordningen for apoteketaten sagt opp for arbeidstakere som blir medlem av pensjonsordningen etter 01.02.2003.

Oppsummering

Årsregnskapet for Pensjonsordningen for apoteketaten gir etter styrets oppfatning tilfredsstillende informasjon for å bedømme resultatet av pensjonsordningens virksomhet i 2004 og den økonomiske stillingen ved utgangen av året.

Det har vært en forbedring av ordningens økonomi i 2004. Styret er av den oppfatning at ordningens økonomi per 31.12.2004 er tilfredsstillende basert på de forutsetningene som er lagt til grunn for regnskapet for 2004. Beslutningen om at det ikke skulle foretas regulering av bruttopensjonen for løpende pensjoner i 2002, og økningen av premiesatsen med 2,6 % poeng til 15 % fra 01.04.2003 har bidratt til å forbedre ordningens økonomi. Premiesatsen på 15 % videreføres i 2005. Styret har tidligere vedtatt å gå over til kvartalsvis forskuddsbetalt premie, men dette er foreløpig ikke godkjent av Moderniseringsdepartementet.

Det vil i 2005 være utfordringer knyttet til å oppnå tilfredsstillende avkastning på pensjonsordningens verdipapirportefølje, spesielt med det fortsatt lave rentenivået. Denne situasjonen vil kunne videreføres også ut over 2005. Likevel mener styret at dagens økonomiske situasjon sammen med gjennomførte tiltak er tilstrekkelige til å sikre pensjonsordningens økonomi, forutsatt at lønnsvekst og lignende forhold som påvirker økonomien ikke overstiger de budsjetterte forutsetninger. Forutsetningen om fortsatt drift er således til stede. Styret foretar en løpende vurdering av behovet for eventuelle ytterligere tiltak for å sikre ordningens økonomi.

Oslo, 21. april 2005

.....
Gisèle Marchand (leder)

.....
Terje Moe Gustavsen

.....
Edvin Alten Aarnes

.....
Kim Nordlie

.....
Kjell Hundven

2. Pensjonsordningen

Pensjonsordningen for apoteketaten ble opprettet i 1953. Lov om Pensjonsordning for apoteketaten trådte i kraft 1. juli samme år.

Medlemmer

Apotekere og fast ansatte arbeidstakere i apotek har rett og plikt til medlemskap i pensjonsordningen dersom de har en gjennomsnittlig arbeidstid på minst 15 timer per uke. Ansatte ved vaktapotek må ha en lønn som minst tilsvarer tarifflønnen for 15 timer per uke i dagtjeneste.

Etter vedtak i Sosialdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet er også personalet ved Norges Apotekerforening, Norges Farmaceutiske Forening, FarmasiForbundet, samt enkelte andre stillinger med tilknytning til farmasien, omfattet av pensjonsordningen.

Pensjonsordningen har 5 882 aktive medlemmer og 2 877 pensjonister. Medlemmene fordeler seg som vist i tabell 1 på forskjellige stillingskategorier.

Aldersgrensen er 70 år for apotekere og provisorer. For øvrige medlemmer er aldersgrensen 68 år, men under visse forutsetninger har man mulighet til å ta ut vanlig alderspensjon fra fylte 65 år (se tabell 2). I tillegg er det mulig å gå av med avtalefestet pensjon (AFP) fra fylte 62 år. (Se eget avsnitt om AFP).

Tabell 1
Medlemmer i stilling etter stillingskategori

2004				
	kategori	kvinner	menn	total
Apoteker	1	49	41	90
Provisor	2	390	72	462
Farmasøyt	3	81	14	95
Reseptar	4	896	52	948
Laborant	5	1	8	9
Apotektekniker	60/61	3585	83	3668
Kontoransatt	7	110	62	172
Bud/sjåfør	8	1	9	10
Rengjøringsassistent	9	125	0	125
Bestyrer	10	24	8	32
Driftskonsesjonær	11	145	104	249
Diverse		11	11	22
		5418	464	5882

Tabell 2
Alderspensjon fordelt på aldersgrenser

aldersgrense	kvinner	menn	total
65	255	0	255
68	130	26	156
70	934	172	1106
total	1319	198	1517

Administrasjon

Pensjonsordningen for apoteketaten administreres gjennom Statens Pensjonskasse, som holder til i Slemdalsveien 37 i Oslo.

Det er oppnevnt et eget styre, som er pensjonsordningens besluttsende organ. Styrets leder er administrerende direktør i Statens Pensjonskasse, mens styremedlemmene utnevnes etter forslag fra arbeidsgiverforeningene (Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon eller NAVO), Norges Farmaceutiske Forening og FarmasiForbundet.

Styret har i 2004 bestått av:

- Leder Gisèle Marchand – Statens Pensjonskasse
- Direktør Kim Nordlie – Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Direktør Terje Moe Gustavsen – NAVO (01.07. – 31.12.2003)

- Generalsekretær Edvin Alten Aarnes – Norges Farmaceutiske Forening.
- Generalsekretær Kjell Hundven – FarmasiForbundet.

Følgende personer har vært varamedlemmer til styret i 2004:

- Ole Chr. Moen, personlig varamedlem for Gisèle Marchand
- Bjørn Thore Hansen, personlig varamedlem for Kim Nordlie (01.07.- 31.12.2003)
- Anne Kari Bratten, personlig varamedlem for Terje Moe Gustavsen (01.07. – 31.12.2003)
- Leder i NFF Martin Bjerke, personlig varamedlem for Edvin Alten Aarnes.
- Forbundsleder Berit Regland, personlig varamedlem for Kjell Hundven.

3. Pensjoner

Alderspensjon

Alderspensjon fra pensjonsordningen utbetales når en arbeidstaker slutter i arbeid ved oppnådd pensjonsalder. Pensjonsordningen har en regel om garantert brutto pensjonsnivå, som gjør at pensjonen vanligvis utgjør minst 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Pensjonsgrunnlaget tilsvarer vanligvis den faste lønnen arbeidstakeren har idet han eller hun fratrer sin stilling. Dersom arbeidstakeren har arbeidet deltid, vil imidlertid pensjonsgrunnlaget, og dermed pensjonen, bli redusert tilsvarende ved at vi regner ut en gjennomsnittlig stillingsstørrelse. Dersom medlemskapet i pensjonsordningen har vart kortere enn full pensjonsgivende tjenestetid, det vil si 360 måneder, vil pensjonen også bli redusert tilsvarende.

Avtalefestet pensjon

Medlemmer i pensjonsordningen kan ha rett til avtalefestet pensjon fra fylte 62 år. Avtalefestet pensjon (AFP) er en førtidspensjonsordning som gir eldre arbeidstakere rett til å gå av med pensjon før aldersgrensen.

Loven om avtalefestet pensjon fra fylte 62 år trådte i kraft 1. juli 1999. Det er alltid folketrygdens regelverk som gjelder når medlemmet er mellom 62 og 65 år. Størrelsen på pensjonen fra 62 år tilsvarer som regel den alderspensjonen man ville fått fra folketrygden ved fylte 67 år, pluss et AFP-tillegg på 1 700 kroner per måned.

Fra fylte 65 år beregnes avtalefestet pensjon enten etter reglene i folketrygden, eller etter Pensjonsordningen for apoteketatens beregningsmetode for alderspensjon. Fra fylte 65 år foretar Pensjonsordningen for apoteketaten en sammenligning mellom disse to beregningsmetodene, og det er den høyeste av pensjonene som kommer til utbetaling.

Avtalefestet pensjon omfatter ikke apotekere som selv eier apoteket.

Uførepensjon

Uførepensjon kan innvilges medlemmer som på grunn av sykdom eller skade må slutte i arbeid før stillingens aldersgrense. Pensjonen kan ytes midlertidig eller permanent, og for hele eller deler av stillingen.

Full uførepensjon utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For uførepensjonister regnes også den tjenestetiden vedkommende kunne oppnådd ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen, med i tjenestetiden.

Uførepensjon skiller seg også ut fra alderspensjon ved at man fastsetter pensjonen i forhold til stillingsstørrelsen på pensjoneringstidspunktet, i stedet for å regne ut en gjennomsnittlig stillingsstørrelse.

Etterlattepensjon

Ved dødsfall kan et medlems etterlatte, dersom de oppfyller visse vilkår, ha rett til etterlattepensjon. Ektefelle/registrert partner og barn vil dermed kunne sikres en viss inntekt.

Til og med år 2000 utgjorde etterlattepensjonen for ektefeller/registrerte partnere 60 prosent av den pensjonen avdøde ville fått utbetalt ved aldersgrensen for stillingen. Etterlattepensjon til barn utbetales etter en prosentsats av ektefellepensjonen. Prosentsatsen avhenger blant annet av antall barn.

Fra og med 1. januar 2001 ble det innført helt nye og forutsigbare regler for beregning av etterlattepensjoner. Ved innføringen av de nye reglene gikk etterlattepensjonsordningen over fra å være en bruttoordning, som de andre pensjonene våre, til å bli en nettoordning. Etter de nye reglene skal etterlattepensjonen (både ektefellepensjon og barnpensjon) beregnes som en fast prosentsats av avdødes pensjonsgrunnlag. Etterlattepensjon beregnet etter de nye reglene skal verken inntekstsprøves eller samordnes.

De nye nettoreglene gjelder imidlertid ikke alle. Vi vil derfor i lang tid ha overgangsordninger som gjør at det gamle regelverket (bruttoordningen) fortsatt vil bli brukt i mange tilfeller.

Samordning med folketrygden

Alle pensjonstypene, med unntak av etterlattepensjon etter reglene fra 1. januar 2001, samordnes med ytelser fra andre offentlige pensjons- og trygdeordninger. Ytelsene i folketrygden er årsak til det vesentligste av samordningsfradragene. Endringer i folketrygdens satser har derfor stor betydning for fradragets størrelse.

Overføringsavtalen

Pensjonsordningen for apoteketaten omfattes av overføringsavtalen som er inngått mellom de fleste offentlige pensjonsordningene i Norge. Det betyr at medlemmer som tidligere har opptjent pensjonsrettigheter i for eksempel Statens Pensjonskasse, vil få disse medregnet i pensjonen fra oss, eller omvendt.

Fra 1. februar 2003 er overføringsavtalen opphørt for nye medlemmer i pensjonsordningen, og for medlemmer som sluttet før denne datoen med mindre enn 6 måneders tjenestetid. For disse medlemmene vil rettigheter opptjent i de ulike ordningene bli fastsatt i hver enkelt ordning, de vil ikke bli slått sammen.

De som per 1. februar 2003 var omfattet av overføringsavtalen vil beholde rettigheter etter den tidligere gjeldende avtalen.

Oppsatte pensjoner

Arbeidstakere som slutter helt i medlemsberettiget stilling uten å gå over på pensjon, har rett til oppsatt pensjon. En oppsatt pensjon utbetales ved stillingens aldersgrense, eller ved innvilget alders- eller uførepensjon fra folketrygden. Retten til oppsatt pensjon forutsetter at den samlede medlemstiden er minst tre år.

Per 31. desember 2004 var det 5 547 personer som hadde fratrudd sin stilling før oppnådd pensjonsalder.

4. Finansiering av pensjonsordningen

Finansiering av Pensjonsordningen

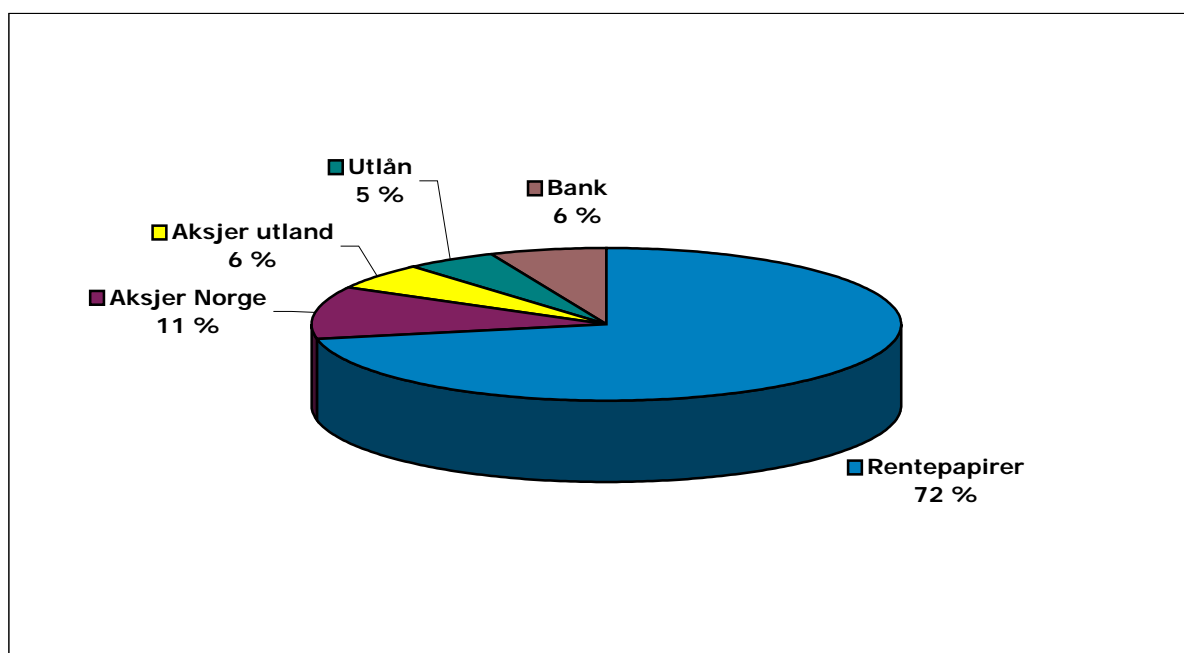
Målsettingen med pensjonsordningens investeringsaktiviteter er å oppnå en langsiktig avkastning som er høyere enn veksten i pensjonsforpliktelsene. Pensjonsordningen for apoteketatens fondsmidler blir forvaltet av Statens Pensjonskasse. Statens Pensjonskasse skal bidra til at høy avkastning oppnås innenfor rammen av forsvarlig sikkerhet, god risikospredning

og likviditet. Investeringsstrategien, styrets overordnede strategidokument, fastsetter nærmere rammene for forvaltningen. Investeringsstrategien reflekterer hensynet til både sikkerhet og akseptabel forventet avkastning, over en lang tidshorisont.

Aktivaallokering

For å kunne dra nytte av et eventuelt oppsving i aksjemarkedet valgte Pensjonsordningen for apoteketaten å holde en relativt høy aksjeandel gjennom året. Dette ble gjort mulig av at det ble inngått sikringsforretninger som reduserte muligheten for å tape penger på aksjeinvesteringene. Med fasit i hånd anses strategien å ha vært vellykket.

Diagrammet under viser hvordan pensjonsordningens kapital på omlag NOK 3,51 milliarder er fordelt i ulike aktivaklasser.

Rentemarkedet i 2004

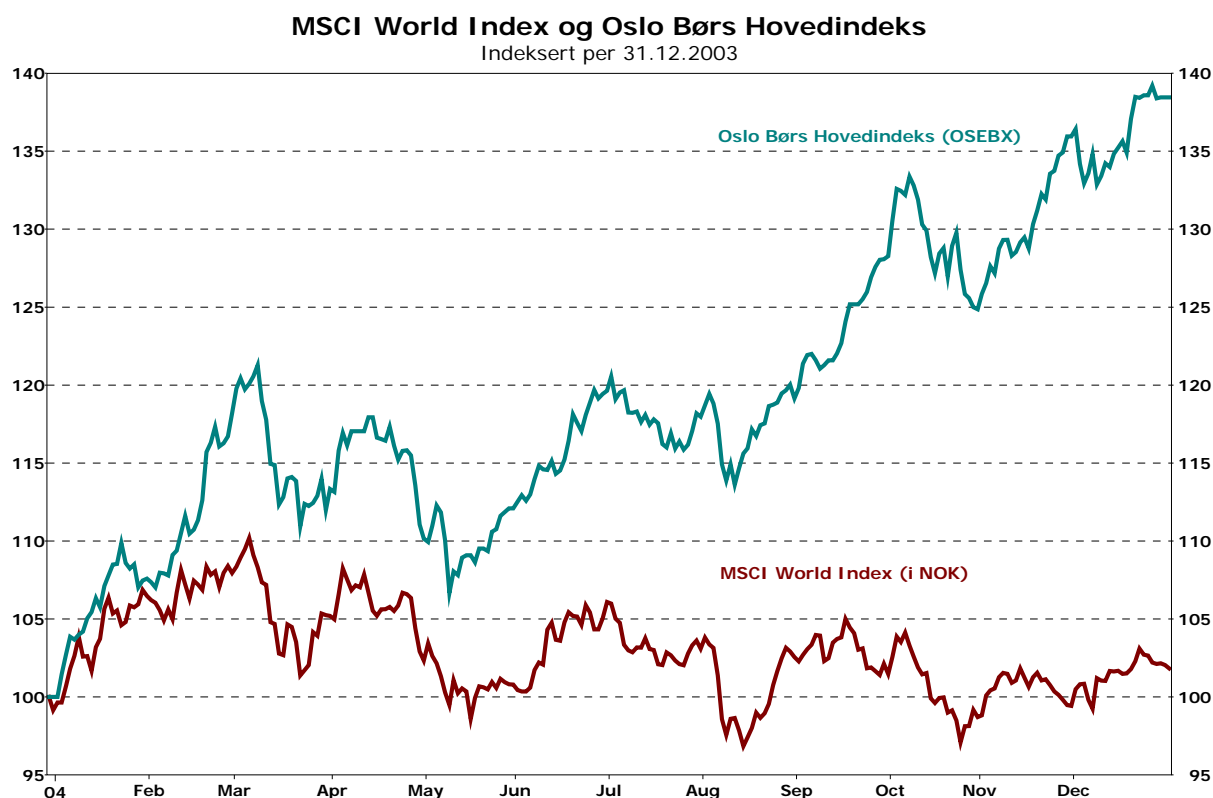
Den amerikanske 10-årsrenten endte omtrent på samme nivå som ved inngangen av året, dvs. ca. 4,25 prosent. I løpet av året var den både nede i 3,70 prosent og oppe i 4,90 prosent. Den norske 10-årsrenten falt imidlertid fra 4,60 prosent til ca. 4,05 prosent gjennom året. Noe av årsaken til dette er nok at mens den amerikanske sentralbanken begynte å øke styringsrenten i løpet av 2004, var Norges Bank først ferdig med å senke den norske styringsrenten i mars 2004.

Det lave rentenivået både internasjonalt og her hjemme har i stor grad bidratt til at investorer har kanalisert midler til andre deler av verdipapirmarkedet enn statsobligasjoner. Dette har ikke bare bidratt til en positiv utvikling i aksjemarkedene, men også til lavere differanser mellom statsobligasjonsrentene og lånerentene til selskaper med høy risiko, fremvoksende markeder m.m. I tillegg til dette ser vi også en stadig økende interesse for eiendomsinvesteringer blant institusjonelle investorer.

Aksjemarkedet i 2004

På Oslo Børs fortsatte Hovedindeksen (*OSEBX*) kltringen fra i fjor og steg i 2004 nye 38,4 prosent til 236,7 poeng etter 13 historiske toppnoteringer i løpet av høsten. Dette bringer atter en gang Oslo Børs i tet blant verdens børser. Rekordhøy oljepris i kombinasjon med et lavt rentenivå, og ikke minst gode resultater fra mange av de børsnoterte selskapene er blant forklaringene til årets oppgang og aktivitet. Oljeprisen ble på sitt høyeste notert til USD 51,95 22. oktober (sluttkurs brent blend), og bidro til at særlig energiaksjer opplevde et svært godt år.

Kursene på aksjer i Hydro og Statoil steg med hhv. 35,5 og 31,4 prosent i 2004. Siden markedets bunn 25. februar 2003 har hovedindeksen på Oslo Børs løftet seg 140 prosent. Aksjemarkedene internasjonalt opplevde en mer moderat oppgang gjennom 2004. På grunn av dollarfallet endte avkastningen for verdensindeksen *MSCI World Index* på beskjedne 2,1 prosent i 2004, målt i norske kroner. Målt i amerikanske dollar steg imidlertid denne indeksen med 12,8 prosent i løpet av året. Året sett under ett oppnådde Pensjonsordningen for apoteketaten en avkastning på 39,1 prosent på sine norske aksjeinvesteringer. De utenlandske aksjeinvesteringene ga 4,1 prosent avkastning, målt i norske kroner.

Oslo Børs Hovedindeks vs. MSCI World Index (i norske kroner, indeksert fra 31.12.03)

Årets resultat

Pensjonsordningen for apoteketaten oppnådde i 2004 en samlet, verdjustert avkastning på 6,5 prosent på sine investeringer i verdipapirmarkedet og på utlån til medlemmene. I tabellen under er pensjonsordningens resultat sammenlignet med resultatene i norske livsforsikringselskaper i 2004.

Selskap	POA	KLP	Nordea Liv	Storebrand	Oslo PF	Sparebank1	Vital
Verdjustert avkastning	6,5 %	6,9 %	5,9 %	7,2 %	8,2 %	7,4 %	7,1 %

5. Låneordningen

Låneordningen er et tilbud til alle medlemmer i Pensjonsordningen for apoteketaten. Lånerammen er kroner 1 200 000 og lånet skal være sikret ved pant i fast eiendom eller i boligens adkomst dokumenter. Låneformålene er kjøp av egen bolig og utvidelse/ombygging av egen bolig, samt refinansiering av boliglån.

Per 31.12.2004 var rentesatsen for boliglån 2,75 prosent og 3,25 prosent for statsgaranterte gjeldsbrevlån og lån til apoteklokaler.

Ved utgangen av 2004 fordelte låneporteføljen seg slik:

	Antall	Beløp
Lån til bolig	508	117 759 517
Statsgaranterte gjeldsbrevlån	35	24 994 952
Lån til apoteklokaler	25	26 269 156
Totalt	568	169 691 380

	Antall	Beløp
Lån per 01.01.2004	657	197 122 100
Nye lån i 2004	17	14 585 114
Innfridde lån i 2004	90	
Avskrevne lån i 2004		
Løpende lån per 31.12.2004	568	169 691 390

[Regnskap og noter 2004](#)

[Balanse 2004](#)

[Bestands- og bevegelsesstatistikk 2004](#)